

Kadernotitie Risicoleerlingen: trajecten in de beroepskolom

1. Waarom deze notitie ?

Het denken in termen van de beroepskolom opent nieuwe perspectieven voor risicoleerlingen. Beroepsonderwijs dat in toenemende mate is georganiseerd rond de individuele loopbaan van leerlingen biedt meer mogelijkheden voor leerlingen die, om welke reden dan ook, extra aandacht en zorg behoeven om een startkwalificatie te halen. Dat geldt voor de preventie: een meer individuele benadering betekent minder leerlingen die in 'het systeem' vastlopen, dus minder voortijdig schoolverlaten en dus uiteindelijk kwalificatiewinst. Maar het geldt ook in curatief opzicht: de loopbaan centraal betekent ook meer ruimte voor maatwerk en dus voor integratie van specifieke vormen van opvang in maatwerktrajecten.

Zover is het nog niet. De eerste stappen naar realisatie van de beroepskolom zijn, onder meer met de voornemens in de middellange termijn verkenning, gezet. Maar het zal nog enige tijd vergen voor de concepten 'beroepskolom' en 'de loopbaan centraal' volledig zijn ingeburgerd in het traject VMBO – MBO. Tot dan is er zeker behoefte aan de specifieke vormen van opvang voor risicoleerlingen die een aantal ROC, in heel verschillende vorm, omvang en intensiteit, aanbiedt.

De WEB biedt, in combinatie met andere wetten, ruime mogelijkheden voor maatwerktrajecten. Er zijn ook wettelijke kaders, die soms als belemmerend worden ervaren maar samenhangen met de huidige wettelijke structuur en het bekostigingsstelsel. In de afgelopen periode is gebleken dat hierover niet altijd voldoende duidelijkheid bestond. Mede in verband met het dossier '(beleids)ruimte en rekenschap' is die duidelijkheid nu wel geboden. Over deze wettelijke kaders, de mogelijkheden daarbinnen en de geleidelijke overgang naar trajecten binnen de beroepskolom gaat deze Kadernotitie.¹

De Kadernotitie bevat dus geen 'nieuw beleid', maar biedt voorlichting over het vigerend wettelijk kader voor maatwerkvoorzieningen en over het perspectief voor de ontwikkeling hiervan.

wat is tot nu toe bereikt ?

Sinds 1997 is er geregeld aandacht geweest voor de positie van risicoleerlingen in het beroepsonderwijs en voor nut en noodzaak van maatwerkvoorzieningen voor deze jongeren. Toen, in het jaar van volledige inwerkingtreding van de Wet educatie en beroepsonderwijs WEB, kwam vooral de vraag naar voren of het totale stelsel voor beroepsonderwijs en educatie sluitend was, dus voor alle jongeren die er een beroep op deden een passend traject kon bieden. Omdat ieder opleidingstraject binnen de WEB zou moeten leiden naar een erkende kwalificatie waren specifieke voorzieningen als het vormingswerk en de oriëntatie- en schakeltrajecten niet in de WEB opgenomen. In plaats daarvan was gekozen voor maatwerk en dus voor op individuele behoeften toegesneden kwalificatietrajecten, en voor de introductie van het nieuwe niveau 1.

Het was echter duidelijk dat deze mogelijkheden bij de introductie van de nieuwe kwalificatiestructuur in 1997 nog niet volledig konden worden benut. Er ontstond de

¹ Deze kadernotitie geldt in principe ook voor de AOC. Waar ROC staat kan, tenzij anders vermeld, ook AOC worden gelezen; hetzelfde geldt voor het VMBO binnen de AOC. Er zijn echter wel verschillen tussen ROC en AOC die hier van belang zijn. Zo is de samenwerking tussen VMBO en MBO, die in deze notitie wordt benadrukt, in het verticale AOC georganiseerd binnen één instelling met één bevoegd gezag. Verder is aan de AOC geen educatie verbonden en zit in de bekostiging van de AOC geen afzonderlijke VOA-component. Tot slot kennen de AOC, voorzover bekend, geen afzonderlijke maatwerkvoorzieningen voor risicoleerlingen.

indruk van een 'gat in de WEB'. Tegelijkertijd verkeerden de voorgenomen vernieuwingen in de eerste fase, de introductie van VMBO en praktijkonderwijs, nog in de conceptfase, evenals de introductie van de RMC-functie. Daarom werd, binnen de vigerende wetgeving, maximale ruimte gegeven voor een flexibele inrichting en werden kaders aangegeven voor trajecten in samenwerking tussen VBO en MBO. Dit beleid werd neergelegd in de brochure Naar een goed voorbereide start (1998).

Sindsdien is zowel in termen van maatwerk als van aanbod van opleidingen op niveau 1 grote voortgang geboekt. De samenwerking tussen VMBO en MBO is op alle fronten geïntensiveerd, waarbij aansluiting van zorgsystemen en voorzieningen voor leerlingen die in problemen komen vaak aandachtspunten zijn. Het VMBO is als wettelijk stelsel ingevoerd en op dit moment tot en met het derde leerjaar geïmplementeerd; het VMBO-stelsel is bovendien verrijkt met de leer-werktrajecten binnen de basisberoepsgerichte leerweg. De RMC-functie is nu overal operationeel. Van een 'gat in de WEB' is nu geen sprake meer.

Dat wil niet zeggen dat de aandacht voor risicoleerlingen mag verslappen. Integendeel, de doelen zoals die, in vervolg op het advies van de commissie-Boekhoud, zijn geformuleerd, samengevat in het begrip Kwalificatiewinst, maken het eens te meer noodzakelijk dat niet alleen iedere jongere een plaats vindt in het stelsel maar dit ook met een voldoende kwalificatie verlaat. Het is dus eens te meer van belang dat jongeren niet tussen wal en schip vallen.

wie zijn de risicoleerlingen ?

Onder risicoleerlingen worden in deze notitie verstaan leerlingen binnen het voortgezet onderwijs en deelnemers binnen het middelbaar beroepsonderwijs, die zonder gerichte ondersteuning een gereede kans lopen het onderwijs te verlaten zonder ten minste een startkwalificatie. Jongeren kunnen door zeer uiteenlopende oorzaken gedurende hun schoolloopbaan in de problemen komen: door heel persoonlijke sociaal-emotionele problematiek, specifieke leerproblemen of een laag cognitief niveau (zgn. 'niet-kunners') en door motivatie- en keuzeproblemen (zgn. 'niet-willers'). Het gaat dus om een zeer diverse groep, naar leeftijd, niveau en aard van de problematiek.

Er wordt in deze notitie geen verdere indicatiestelling gebruikt. Dat hangt mede samen met het uitgangspunt, hieronder verder uitgewerkt, dat scholen en instellingen verschillen in hun mogelijkheden om potentiële risicoleerlingen binnen de gewone trajecten een passende leerweg te bieden. Daardoor ontstaan regionale verschillen in de bepaling van de doelgroep van maatwerkvoorzieningen, hetgeen eigen is aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de partners in de regio voor deze voorzieningen. Er is wel een zekere afbakening naar onderen: leerlingen die in aanmerking komen voor onderwijs voor zeer moeilijk lerende kinderen ZMLK of voor praktijkonderwijs vallen buiten het bereik van deze notitie. Het praktijkonderwijs verzorgt in principe eindonderwijs tot en met 18 jaar.

2. Streefbeeld: een sluitend aanbod en gezamenlijke verantwoordelijk in de regio

Er komt, in de brochure 'Naar een goed voorbereide start', in de debatten die sindsdien zijn gevoerd en in de ontwikkelingen die in de praktijk waarneembaar zijn, een zeker consensus naar voren omtrent de vormgeving van maatwerk voor risicoleerlingen binnen het huidig wettelijk kader. Daarin staan een sluitend aanbod, regionale samenwerking en een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de onderwijspartners en betrokken instanties in de regio centraal. Het gaat hier vooral om een gedeeld streefbeeld, niet om een situatie die in iedere regio is gerealiseerd. Dit streefbeeld is ook uitgangspunt van deze notitie.

een sluitend aanbod binnen regionale samenwerking

Er is ten eerste overeenstemming over het uitgangspunt dat er voor iedere risicoleerling in de regio een passend traject voorhanden dient te zijn. Maatwerk binnen een regulier traject heeft daarbij de voorkeur, maar de (samenwerkende) scholen en instellingen bepalen uiteindelijk zelf de grens van hun opnamecapaciteit en dus van de noodzaak maatwerktrajecten voor risicoleerlingen onder te brengen in een afzonderlijke werkeenheid². Er is immers diversiteit in de mate waarin scholen en instellingen kunnen omgaan met leerlingen die een speciale aanpak of aandacht behoeven. Iedere school heeft met deze problematiek te maken en besteedt daar ook aandacht aan, maar in de praktijk verschilt het vermogen om probleemleerlingen ook daadwerkelijk 'vast te houden', ook door factoren waarop de school geen directe invloed kan uitoefenen. Algemeen wordt onderschreven dat leerlingen die extra steun nodig hebben deze in de eerste plaats binnen hun eigen school moeten krijgen, al dan niet in de vorm van een aangepast traject. In de praktijk blijkt dat een deel van de risicoleerlingen uiteindelijk terecht komt bij gespecialiseerde voorzieningen, vaak verbonden aan het ROC. De mate waarin dit gebeurt verschilt per regio³.

Deze diversiteit wordt in deze notitie erkend: er wordt geen poging gedaan een landelijke norm te formuleren voor de ernst van de problemen die nog binnen het 'normale' onderwijs moeten worden opgevangen. In plaats daarvan wordt de nadruk gelegd op de verantwoordelijkheid van de scholen en instellingen in de regio om, ook in onderling overleg en samenwerking, deze grenzen te bepalen en er zorg voor te dragen dat er binnen de regio voor iedere leerlingen een passende plek is.

gezamenlijke verantwoordelijkheid

Ten tweede wordt algemeen onderkend dat een sluitend aanbod intensieve samenwerking in de regio vereist, in ieder geval tussen de partners binnen de beroepskolom, maar ook met de gemeente en met instanties rond de beroepskolom zoals de jeugdzorg en justitie. Binnen deze regionale context neemt het ROC de spilfunctie in, niet alleen wegens de regionale schaal van de instelling maar ook omdat het ROC er uiteindelijk voor verantwoordelijk is iedere onderwijsvragende op te nemen en een passend traject te bieden. Deze drempelloosheid mag er niet toe leiden dat het ROC als enige 'probleemeigenaar' wordt gezien. Inderdaad zijn er (indirecte) aanwijzingen dat een goed functionerende maatwerkvoorziening in de regio een zekere aanzuigende werking heeft. Dit is, met erkenning van het verschil in vermogen om probleemleerlingen daadwerkelijk vast te houden, niet de gewenste situatie. Daarom wordt in deze notitie de nadruk gelegd op de gedeelde verantwoordelijkheid van voortgezet onderwijs (waaronder in ieder geval het VMBO) en het ROC en dus de noodzaak van intensieve samenwerking. Een benadering die als vanzelfsprekend onderdeel van de beroepskolom zal gaan uitmaken.

3. Het kader binnen de vigerende wetgeving

² dergelijke werkeenheden, zoals de Pasvorm (Rijn-IJssel college) en Voorwerk (Albeda college) zijn geen afzonderlijke wettelijke vorm; zij worden in de praktijk met verschillende begrippen aangeduid. Zij onderscheiden zich van maatwerktrajecten in het algemeen alleen door de organisatie binnen een afzonderlijke werkeenheid. Dergelijke werkeenheden worden in deze notitie aangeduid met de term 'maatwerkvoorziening'.

³ Er zijn geen landelijke cijfers over de aantallen leerlingen in specifieke maatwerkvoorzieningen. Deze trajecten vormen immers geen afzonderlijke onderwijssoort en de leerlingen zijn altijd ingeschreven in een gewone beroepsopleiding. Zelfs de mate waarin zij binnen het ROC als afzonderlijke werkeenheid zijn onderscheiden verschilt van ROC tot ROC. De verschillen tussen regio's berusten op kwalitatieve waarneming.

Toenemende samenwerking tussen VMBO en MBO

Gezien het geschetste streefbeeld bevordert het kader dat maatwerktrajecten steeds meer in samenwerking tussen VMBO en MBO tot stand komen.

1. (Her)plaatsing in en afronding van het VMBO is de eerste optie voor leerlingen die het VMBO nog niet hebben afgerond en daarbij nog geen vijf leerjaren VO hebben gebruikt. Binnen het VMBO vervallen de zgn. doorstroomprogramma's. Uitgangspunt van het VMBO is immers dat alle leerlingen een plaats vinden binnen één van de reguliere leerwegen en programma's, waar nodig met inzet van leerwegondersteunend onderwijs⁴. Daarnaast is inzet mogelijk van het zgn. regionaal zorgbudget binnen het kader van het regionaal samenwerkingsverband. Dit zorgbudget maakt in de praktijk ook tijdelijke oplossingen mogelijk. Hetzelfde geldt voor de inzet van gemeentelijke middelen, zoals in de 'time out' projecten voor spijbelaars.
2. Hoewel strikt genomen geen wettelijke eis zou de samenwerking tussen het ROC en de V(MB)O scholen altijd mede een kader voor overleg over plaatsing en herplaatsing moeten omvatten. Daarbij wordt ook de relatie gelegd met het regionaal samenwerkingsverband VO, dat verantwoordelijk is voor een optimale plaatsing van (potentiële) uitvallers binnen het praktijkonderwijs en het VMBO in de regio. Definitieve plaatsing binnen een maatwerktraject of maatwerkvoorziening binnen het ROC mag eigenlijk niet plaatsvinden zonder overleg met de 'afleverende' school.
3. Voor het realiseren van maatwerkvoorzieningen in samenwerking tussen ROC en scholen voor VMBO gelden de volgende kaders.
 - ❖ Onverlet de wenselijkheid om juist voor risicoleerlingen zoveel mogelijk een doorlopende leerlijn te realiseren is het noodzakelijk dat steeds volstrekt helder is welk bevoegd gezag voor de leerling verantwoordelijk is: dat van de VMBO-school of dat van het ROC.
 - ❖ Daarbij is het gezien vanuit de Wet voortgezet onderwijs een gegeven dat het feitelijk gebruiken van bekostigingsmiddelen VO om onderwijs door een ROC te laten verzorgen niet is toegestaan (art. 99). Bij een tussentijdse overstap van een VO-school naar een maatwerktraject is het dus ook niet toegestaan het voor de rest van het schooljaar resterende VO-geld naar het ROC 'over te boeken'.
 - ❖ Het is wel mogelijk dat een VMBO-school expertise voor het verzorgen van passende trajecten 'inhuurt' van het ROC. In het geval medewerkers van het ROC daarbij feitelijk onderwijs verzorgen dienen zij voor dat deel van hun taak gedetacheerd te zijn bij de VMBO-school, dat daardoor als bevoegd gezag verantwoordelijk is. Kan aan deze voorwaarden niet worden voldaan dan is het ROC verantwoordelijk, in welk geval geen gebruik van bekostigingsmiddelen VO mogelijk is.
 - ❖ Voor het gebruik van gebouwen en faciliteiten van het ROC zijn geen wettelijke belemmeringen, maar worden de verrekening van kosten en de voorwaarden tussen de samenwerkingspartners bepaald.

Het 'financiële schot' tussen VMBO en ROC wordt overigens als één van de belangrijkste knelpunten in het waarmaken van de gezamenlijke verantwoordelijkheid gezien. Juist op dit punt wordt al nagedacht over een specifieke aanpassing van de wetgeving.

Overstap naar het ROC: kaders maatwerkvoorziening

Zoals al in het streefbeeld aangegeven is het wenselijk dat de beslissing een leerling in een maatwerkvoorziening bij het ROC te plaatsen zoveel mogelijk in overleg tussen VMBO – school en ROC wordt genomen. Dat geldt zeker voor een leerling die nog in het VMBO plaatsbaar is (d.w.z. nog geen 18 jaar, dan wel nog geen vijf leerjaren VO volgemaakt). Voor die maatwerkvoorzieningen geldt het volgende kader:

⁴ Het leerwerktraject wordt daarbij niet gezien als vorm van opvang, maar kan wel een belangrijk preventief effect hebben op een groep potentiële risicoleerlingen.

1. Maatwerkvoorzieningen worden ingericht binnen het kader van de vigerende wetgeving en binnen de specifieke ruimte die in deze notitie wordt aangegeven. De financiële constructie van de voorziening dient volstrekt transparant te zijn en er dient een onderwijsprestatie te worden geleverd die in verhouding staat tot de omvang van de bekostiging.
2. In alle gevallen van plaatsing vindt melding aan de RMC-functie plaats. Een leerling die in een maatwerkvoorziening wordt geplaatst wordt altijd bij de RMC-functie gemeld, ook indien er formeel geen sprake is van voortijdig schoolverlaten.
4. Wat betreft de groep volledig leerplichtigen bepaalt de Leerplichtwet dat leerlingen tot en met het einde van de volledige leerplicht (het einde van het schooljaar waarin de jongere 16 is geworden of 12 volledige schooljaren heeft afgerond) dienen te zijn ingeschreven bij een school voor primair- of voortgezet onderwijs. Wel kunnen burgemeester en wethouders voor het laatste schooljaar van deze periode toestemming geven voor inschrijving in een ROC (zgn. vervangende leerplicht laatste schooljaar). Dit impliceert dat voor 15-jarigen toestemming van de leerplichtambtenaar nodig is voor inschrijving in de maatwerkvoorziening; voor jongere leerlingen is alleen een vervangend programma mogelijk binnen de VMBO-school.
3. Maatwerktrajecten zijn altijd gericht op een afsluiting met ten minste een startkwalificatie (CREBO-kwalificatie op niveau 2), maar indien dit niet haalbaar is zijn ook een kwalificatie op niveau 1 of een gedeeltelijke kwalificatie (zgn. certificaatraject) legitieme doelen. Inschrijving in een opleiding op niveau 1 is en blijft dus de primaire optie voor risicoleerlingen in een maatwerkvoorziening. Een kwalificatie op niveau 1 is een reële kwalificatie voor deelnemers die niet kunnen of willen doorstromen naar een opleiding op startkwalificatieniveau. Indien er in aansluiting hierop nog perspectief is op afsluiting met een startkwalificatie is dit uiteraard zeer wenselijk.
4. Vaak berust plaatsing in een maatwerkvoorziening op keuze- en motivatieproblemen: de leerling kan (nog) niet kiezen en kan daarom (nog) niet in een 'echte' beroepsopleiding worden ingeschreven. Inschrijving in een willekeurige opleiding zonder aantoonbaar verband met de inhoud van het onderwijstraject is niet toegestaan⁵, en ook niet nodig. Inschrijving in een maatwerkvoorziening geschiedt in een beroepsopleiding met perspectief op een beroepskwalificatie. Het verdere keuzeprocess vindt binnen dat kader plaats. Herziening van keuzes vindt dus plaats door overstap van de ene naar een andere opleiding. Een overstap is in dit geval geen negatief resultaat. Met andere woorden: (her)oriëntatie van deelnemers geschiedt door inschrijving op basis van een voorlopige keuze en evt. latere overstap.
5. De eerste inschrijving wordt dus zoveel mogelijk gebaseerd op een reële, maar misschien wel voorlopige, keuze van de deelnemer. Dit sluit ook aan op de praktijk van de maatwerkvoorzieningen, waarbij leerlingen zo snel mogelijk op een traject van arbeidservaring worden gezet. De aard van deze arbeid bepaalt dan de (voorlopige) plaatsing in een bepaalde opleiding.
6. Het hanteren van een wat langere intakeperiode is daarbij mogelijk en zeker aan te bevelen; het is niet bezwaarlijk dat gedurende deze periode nog geen inschrijving in een opleiding heeft plaatsgevonden, mits de leerling nog formeel bij de 'afleverende' school is ingeschreven. Dit vergt wel afstemming met de afleverende school (waar de leerling ingeschreven dient te zijn tot het moment van inschrijving door het ROC), in verband met aansprakelijkheid, verzekering e.d..

⁵ Het landelijk Werkverband Risicoleerlingen heeft in dit verband gepleit voor het instellen van een zgn. CREBO-0 als inschrijftitel. Dit advies wordt niet overgenomen: dit zou de pre-WEBse situatie van niet-kwalificerende trajecten gedeeltelijk doen terugkeren, met het daaraan verbonden risico dat deelnemers deze trajecten zonder (evt. gedeeltelijke) startkwalificatie verlaten.

7. Indien deelname aan een volledige opleiding op niveau 1 niet haalbaar blijkt dan kan een maatwerkvoorziening worden ingericht naar het model van het regionale certificaatraject. In een dergelijk certificaatraject wordt ten minste één deelcertificaat van een reguliere opleiding gerealiseerd. Voor het overige kan een maatwerkprogramma worden aangeboden, gericht op de specifieke behoeften van de deelnemer én op het zoveel mogelijk realiseren van de bedoelde kwalificatie. De deelnemers stromen pro forma uit als ongediplomeerden. De duur van het traject is gerelateerd aan de normduur van de betreffende opleiding. Dit kan op twee manieren:
- ❖ **a. binnen de beroepsbegeleidende leerweg.** Indien het certificaatraject wordt gerealiseerd binnen de BBL wordt gebruik gemaakt van de zgn. Regeling risicodeelnemers (art. 3.2.5 Uitvoeringsbesluit WEB). Deze houdt korthedshalve in dat de beroepspraktijkvorming wordt vervangen door een alternatieve praktijkvorming, waarna bekostiging als BBL-deelnemer mogelijk is⁶.
 - ❖ **b. binnen de beroepsopleidende leerweg.** Bij realisatie binnen de BOL zijn geen specifieke wettelijke beperkingen aan de orde.
 - ❖ In beide gevallen gelden de normale voorschriften voor een voldoende onderwijsprestatie in verhouding tot de bekostiging. Het gaat dan om de bepalingen aangaande studielast en normduur, om de minimum- en maximumomvang van het praktijkdeel binnen BBL resp. BOL en, in geval van voltijd BOL, om de programmering van ten minste 850 uur in onderwijstijd verzorgd onderwijsprogramma (anders moet het programma worden aangemerkt als deeltijd BOL).
8. Wat betreft de beroepspraktijkvorming is het uitgangspunt dat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van leerplaatsen bij door een LOB erkende leerbedrijven. Maatwerkvoorzieningen maken vaak (ook) gebruik van alternatieve praktijkplaatsen, zowel met het oog op de plaatsbaarheid van deze leerlingen als met het oog op leerbedrijven die specifiek voor deze groep geschikt zijn, soms ook in de marge van de officiële arbeidsmarkt. Dit is toegestaan, maar leidt wel tot het formele gevolg dat niet de volledige opleiding wordt gedaan en er dus sprake is van een certificaatraject zonder diploma (zie bij punt 10.). De maatwerkvoorzieningen dienen daarom alternatieve praktijkplaatsen zoveel mogelijk te melden bij het LOB, zodat waar mogelijk alsnog een erkenningsprocedure kan worden gestart. Op landelijk niveau stelt de overheid in bestuurlijk overleg met COLO een voldoende voorziening in BPV-plaatsen voor deze groep aan de orde.
9. Voor deelnemers van 18 jaar en ouder tot slot kunnen gecombineerde trajecten (deeltijd) beroepsopleiding – educatie een optie zijn⁷, evenals combinaties met andere voorzieningen die door of via de gemeente worden gefinancierd (inburgering, WIW,). Een meer gecoördineerde inzet van de diverse geldstromen is zeker wenselijk. Dit is ook het uitgangspunt van de Intentieverklaring educatie, die in december 2001 is getekend door de VNG en de minister van OCenW. Bij gecombineerde trajecten dient de financiële constructie wel transparant te zijn. Daarbij is het uitgangspunt dat er een aantoonbare prestatie tegenover de toegevoegde educatie- of andere middelen moet staan die aanvullend is op de prestatie die op de bekostiging van de beroepsopleiding wordt geleverd en die in redelijke verhouding staat tot de toegevoegde middelen.

⁶ Indien het certificaatraject wordt gerealiseerd binnen de BBL noemt deze Regeling risicodeelnemers twee alternatieven voor de BPV: een traject volgens de WIW danwel "een leerplaats waar de praktijk van het beroep kan worden geoefend" (Uitvoeringsbesluit WEB art. 3.2.5, derde lid onder d.). Tevens zijn **aan het eind van het traject** drie mogelijke uitkomsten gedefinieerd, die tot bekostiging van het (afgesloten) traject leiden: of er is alsnog een erkende leerplaats verworven, of een dienstbetrekking volgens de WIW, of een gewone dienstbetrekking die aansluit op eerderbedoelde "praktijk van het beroep" (ibidem, tweede lid).

⁷ Dit geldt niet voor de AOC.

4. Perspectief voor verdere ontwikkeling

Ook in de toekomst zullen maatwerktrajecten zich uiteraard bewegen binnen wettelijke grenzen en financiële kaders, maar de beroepskolom opent wel perspectief op andere en ruimere kaders:

- ❖ Trajecten geënt op de individuele loopbaan van leerlingen door de hele beroepskolom heen, binnen intensieve samenwerking tussen V(MB)O en ROC. Voor jongere leerlingen worden maatwerktrajecten in toenemende mate georganiseerd binnen of in directe aansluiting op het VMBO. Voor leerlingen van 18 jaar en ouder vindt gecoördineerde inzet van onderwijs- en educatiemiddelen en evt. andere gemeentelijke geldstromen plaats.
- ❖ Ook de zorgstructuren van VMBO en MBO worden steeds meer als doorlopende lijn van voorzieningen georganiseerd. Daarbij vindt afstemming plaats met de gemeente (o.m. leerplichtambtenaar), jeugdzorg, evt. politie e.d..
- ❖ Preventie wordt steeds belangrijker. De aanpak binnen de beroepskolom leidt ook tot het terugdringen van het aantal leerlingen dat vastloopt op de leerweg en dus een beroep doet op specifieke voorzieningen.

Op weg naar de beroepskolom schetst de middellange termijn verkenning als perspectief het ontstaan van in elkaar grijpend onderwijsaanbod op het grensvlak van VMBO en MBO. In concreto kan dit door de mogelijkheid te bieden delen van MBO-opleidingen (certificaateenheden), of zelfs hele opleidingen, op niveau 1 en 2 aan VMBO-scholen te verbinden. Deze optie, die alleen kan worden gerealiseerd binnen intensieve samenwerking tussen VMBO-school en ROC, zal in de komende periode verder worden uitgewerkt, inclusief de evt. noodzakelijke wetswijziging.

Voor de in deze notitie voorgestane ontwikkelingsrichting biedt dit in elkaar grijpend onderwijsaanbod een aantrekkelijk perspectief. Met name wordt het mogelijk om maatwerktrajecten binnen het VMBO af te ronden met een (desnoods gedeeltelijke) startkwalificatie, zonder de uitvalrisico's die voor kwetsbare leerlingen aan een overstap naar het ROC zijn verbonden. Ook is er in het totale traject tijdswinst mogelijk, aantrekkelijk voor leerlingen die eigenlijk het liefst zo snel mogelijk van school en aan het werk willen. Tot slot wordt de garantie voor een passend traject voor iedere (risico)leerling, gericht op ten minste een startkwalificatie, duidelijk gepositioneerd als een gedeelde verantwoordelijkheid van VMBO en MBO.

wegnemen beperkende regelgeving

De komende tijd zal worden onderzocht in hoeverre het mogelijk is specifieke knelpunten binnen het huidig wettelijk kader weg te nemen, waar nodig door wetswijziging. Punten die met prioriteit aan de orde komen zijn:

- ❖ Het 'financiële schot' tussen VO en ROC: de beperkingen die nu gelden voor de 'inhuur' van ROC-expertise (eindverantwoordelijkheid bevoegd gezag VO-school, detachingsconstructies), het overdragen van bekostigingsmiddelen bij overstap van leerlingen en de 'uitbesteding' van VO - trajecten bij het ROC. In alle opzichten zal moeten worden gezocht naar een zorgvuldig arrangement, dat gedeelde verantwoordelijkheid en gezamenlijk belang benadrukt.
- ❖ De mogelijkheid van erkenning achteraf door het LOB van door de instelling aangedragen beroepspraktijkvormingsplaatsen. Dit kan een gedeeltelijke oplossing zijn voor de 'informele' leerwerkplekken die maatwerkvoorzieningen nu vaak gebruiken. Een mogelijke vorm hiervoor is inmiddels opgenomen in het wetsvoorstel voor de leerwerktrajecten VMBO.
- ❖ De verdeelsleutel voor het VOA-budget en de inzet hiervan. Onderzocht zal worden of de criteria voor de verdeling van VOA-middelen specifiek op risicodeelnemers gericht kunnen worden. Het huidige VOA-budget is deelnemer-onafhankelijk en wordt

verdeeld op basis van het aantal ingeschreven deelnemers op niveau 1 en 2. Door de stijging van het aantal deelnemers op deze niveaus daalt nu de prijs per deelnemer. In overleg met de BVE-Raad wordt onderzocht of een andere verdeelsleutel mogelijk is die rekening houdt met de onderwijsintensiteit van de betrokken deelnemers. Na invoering van het onderwijsnummer komt een systeem in zicht waarbij verdeling op basis van eenduidige en controleerbare deelnemerskenmerken mogelijk wordt.

- ❖ Een meer structurele oplossing voor de zgn. regionale certificaattrajecten, mede in relatie tot het aflopen van de huidige regeling in het UWEB per 2004.